

„CZY ROBOT ZABIERZE CI PRACĘ?”

Tym efektownym tytułem serwis BBC kusił potencjalnych czytelników we wrześniu 2015 r.¹ Zaintrygowanym odbiorcom zaserwowano coś na kształt gazetowego horoskopu z akademicką pozłotką – bardzo krótki tekst stanowił rodzaj omasty, daniem głównym była tu wyszukiwarka, w którą można było wpisać nazwę swojej profesji, by poznać ryzyko jej automatyzacji (w ciągu kolejnych dwóch dekad). I tak urzędnik w banku lub na poczcie to zawód zagrożony automatyzacją w 97%, kucharz – w 73%. Wykładowca akademicki może za to spać spokojnie – w jego przypadku ryzyko automatyzacji okazywało się minimalne (3%). Najmniejsze zaś dotyczyło terapeutów, duchownych oraz właścicieli lub zarządców hotelu (0,4%).

Cała ta zabawa przygotowana przez BBC miała źródło w badaniach przeprowadzonych w 2013 r. przez naukowców z Oxford University, Michaela Osborne’a i Carla Freya². Autorzy przyjęli, że potencjał automatyzacji danego zawodu zależy od tego, w jakim stopniu czynności wykonywane w jego ramach mają charakter rutynowy. Automatyzacja najbardziej zagraża tym zawodom, w których pracownicy precyzyjnie manipulują małymi przedmiotami, wykonując powtarzalne czynności, najmniej – tym, w których liczy się kreatywność, umiejętność negocjacji oraz wchodzenie w kontakty z ludźmi. Bazując na danych z amerykańskich rejestrów dotyczących zatrudnienia (O*NET), Osborne i Frey postawili tezę, że w ciągu najbliższych lat **automatyzacji może ulec blisko połowa wszystkich zawodów (47%)**.

Ta apokaliptyczna teza została szybko podchwycona przez media. Środowisko naukowe podeszło do niej z większym dystansem, wytykając Osborne’owi i Freyowi błędy metodologiczne i argumentując, że badanie skutków automatyzacji w odniesieniu do poszczególnych zawodów nie ma większego sensu i należy je zastąpić analizą potencjału automatyzacji określonych zadań wykonywanych w ramach zawodów. Takie podejście przyjęli m.in. eksperci OECD, którzy w 2016 r. poddali analizie dane z 21 państw członkowskich. Według ich szacunków udział zawodów, które są wysoce podatne na automatyzację, jest znacznie niższy i lokuje się na poziomie 9%³. Zbliżony wynik zyskali eksperci McKinseya, którzy na podstawie analizy 750 zawodów ocenili, że przy uwzględnieniu obecnego poziomu rozwoju technologicznego **tylko 5% zawodów może zniknąć całkowicie z powodu automatyzacji**. Sześć na dziesięć zawodów jest jednak w wysokim stopniu podatnych na automatyzację – może ona objąć co trzecie dotąd wykonywane w ich ramach zadanie⁴. Procesy te już zachodzą: eksperci World Economic Forum (2018) podają, że w 2018 r. w 12 najważniejszych

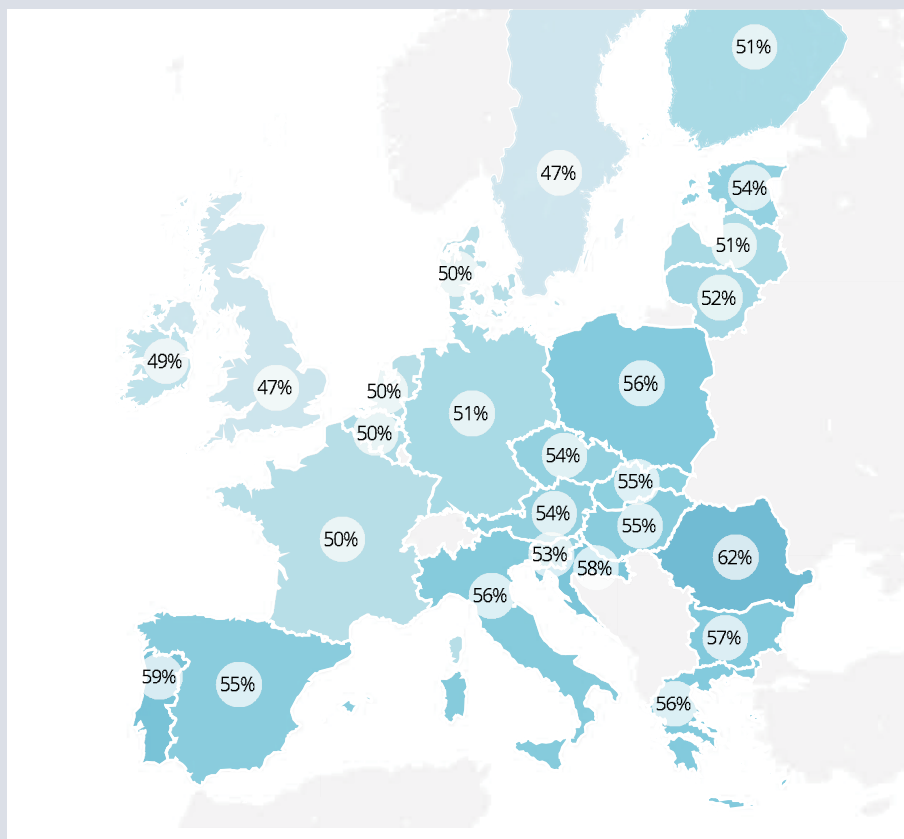
¹ BBC, *Will a robot take your job?*, 2015, <https://www.bbc.com/news/technology-3406694>.

² C.B. Frey, M. A. Osborne, *The Future of Employment: How Susceptible Are Jobs to Computerisation*, Oxford Martin Programme on Technology and Employment 2013, <http://bit.ly/2D5bQBy>.

³ M. Arntz, T. Gregory, U. Zierahn, *The Risk of Automation for Jobs in OECD Countries: A Comparative Analysis*, OECD Social, Employment and Migration Working Papers: No. 189, OECD Publishing, Paris 2016, s. 14.

⁴ J. Manyika i in., *Jobs lost, jobs gained: What the future of work will mean for jobs, skills, and wages*, „McKinsey Global Institute” 2017, <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/jobs-lost-jobs-gained-what-the-future-of-work-will-mean-for-jobs-skills-and-wages>.

ALARMISTYCZNE SZACUNKI POKAZYWAŁY, ŻE PONAD POŁOWA MIEJSC PRACY JEST WYSTAWIONA NA „RYZYO KOMPUTERYZACJI”

RYSUNEK 5.1.

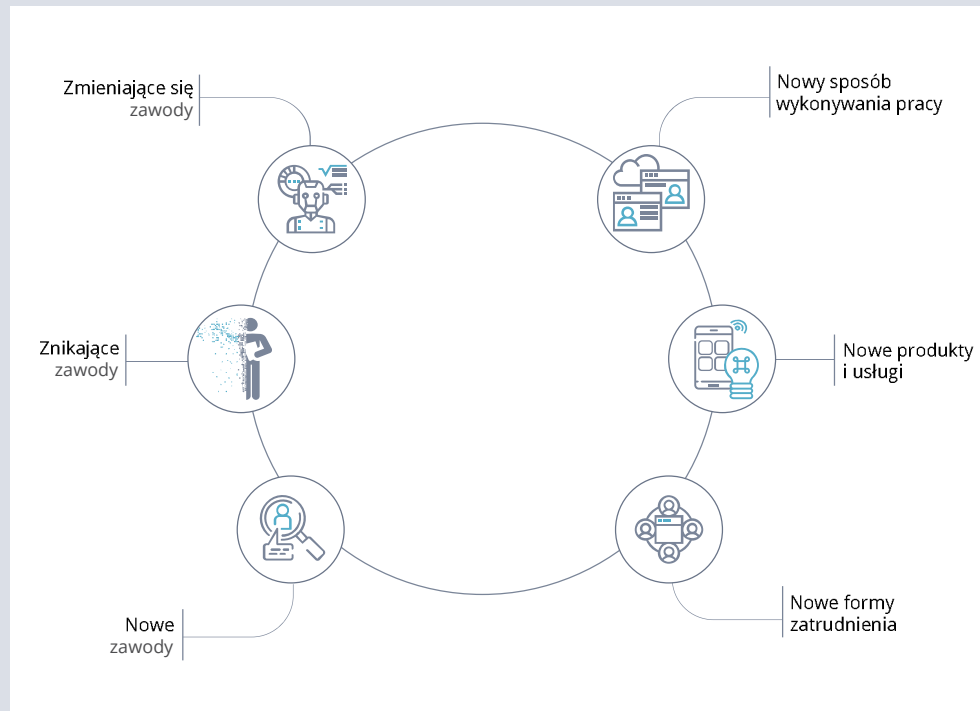
Procentowy udział miejsc pracy, które mogą zniknąć w wyniku automatyzacji w poszczególnych krajach UE

Źródło: opracowanie na podstawie: J. Bowles, *Chart of the Week: 54% of EU jobs at risk of computerisation* (Bruegel calculations based on Frey & Osborne (2013), ILO, EU Labour Force Survey), „Bruegel” 2014, <http://bruegel.org/2014/07/chart-of-the-week-54-of-eu-jobs-at-risk-of-computerisation/>.

branżach gospodarki ludzie wykonywali łącznie 71% godzin pracy, w 2022 r. udział ludzkiej pracy spadnie do 58%. Udział maszyn i algorytmów rośnie zwłaszcza w zadaniach związanych z wyszukiwaniem i przesyłaniem informacji oraz obiegiem informacji wewnątrz organizacji (z 46% do 62% w 2022 r.), a także w zadaniach związanych z podejmowaniem decyzji, administrowaniem i monitoringiem⁵.

⁵ World Economic Forum, *The Future of Jobs Report 2018, Insight report*, Geneva 2018, http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf.

ZMIANIE ULEGĄJĄ SPOSÓB WYKONYWANIA PRACY, FORMY ZATRUDNIENIA I ŚRODOWISKO PRACY

RYSUNEK 5.2.

Schematyczne przedstawienie przyszłości pracy

Źródło: opracowanie własne.

Największy potencjał automatyzacji – bez względu na sektor gospodarki – wykazują zadania polegające na wykonywaniu przewidywalnych, rutynowych i powtarzalnych czynności, zarówno umysłowych, jak i fizycznych. Pierwszy rodzaj zadań przejmują zautomatyzowane systemy funkcjonujące w oparciu o sztuczną inteligencję, drugi – coraz bardziej elastyczne, lepiej dostosowane do pracy z człowiekiem, uczące się roboty nowej generacji. Mniej wrażliwe na automatyzację będą te czynności zawodowe, w których zwyczajowo ceni się kontakt z drugim człowiekiem, np. edukacja, jak również czynności związane z obsługą ludzi i opieką nad nimi. Problem jednak w tym, że w tym drugim przypadku najczęściej są to prace niewymagające wysokich kwalifikacji, a zatem niezbyt wysoko płatne i nieatrakcyjne dla pracowników wykonujących nieskomplikowaną pracę umysłową, m.in. w administracji publicznej, w produkcji, transporcie i logistyce, których miejsca pracy będą znikać z powodu automatyzacji.